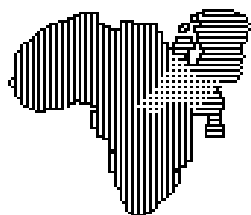

NVAS Nieuwsbrief

jaargang 8, nummer 2

mei 2005

Netherlands African
Studies Association
Association Néerlandaise
des Africanistes

IN DIT NUMMER

1	Voorwoord
2	Recensie Lettres d'émigrés
3	Promoties
4	Even kennis maken
5	Op het web/Schatkist
6	Afrikadag
7	Onderzoek aan ...
8	Afrika agenda
9	Recensie The making of elite women
10	Recensie The making of elite women (vervolg)
11	De boekenkast
12	Op de wissel
	Colofon

Voorwoord

Beste lezers,

"Africa without borders" is de tweede conferentie die de NVAS voor u organiseert. *Papers* en *convenors* voor de parallelsessies zijn van harte welkom. Op pagina 8 vindt u hoe u zich kunt aanmelden.

Met de vernieuwde website van het Afrika-Studiecentrum heeft ook de website van de NVAS een ander adres gekregen, www.ascleiden.nl/nvas. Het wordt hoog tijd dat ook de NVAS haar website gaat aanpassen. Achter de schermen zijn hierover al plannen gemaakt. Momenteel schort het aan capaciteit om de site aan te pakken.

Dr. Thera Rasing heeft onlangs de redactie van de NVAS nieuwsbrief verlaten, mede in verband met het aanvaarden van een nieuwe functie in het buitenland. De reactie van de nieuwsbrief en het NVAS-bestuur willen Thera graag bedanken voor haar bijdragen aan de nieuwsbrief en de NVAS in de afgelopen jaren. We wensen haar tevens veel succes toe in haar nieuwe baan als universitair docent aan de universiteit van Zambia.

Namens de Redactie,

Fiona Klein Klouwenberg
redactielid

Recensie

Communicatie op afstand en de belichaming van afwezig

“Lettres d’émigrés: Africains d’ici et d’ailleurs 1960-1995”

Door: Manuel Charpy en Souley Hassane¹, Paris: Éditions Nicolas Philippe, 2004.

Het hier besproken boek werd uitgegeven in de serie « Lettres Ouvertes » (open brieven) door uitgeverij Nicolas Philippe, Parijs. Deze serie biedt een blik op historische processen aan de hand van authentieke, persoonlijke documenten: brieven, (reis-)dagboeken, familiearchieven. Die getuigenissen worden in de serie gepresenteerd door historici, antropologen en sociologen die zo (historische) agency van onbekende individuen in kaart brengen.

In het hier besproken boek “Brieven van geëmigreerden: Afrikanen van hier en elders 1960-1995”, leidt deze benadering tot intieme portretten en verassende analyses. Het boek behandelt de geschiedenis van immigratie van Beninezen en Nigerianen aan de hand van de privé-archieven (in de vorm van correspondentie, foto's, politieke pamfletten, cassettes) van zowel thuisblijvers als emigranten (in o.a. Europa, Amerika, Centraal-Afrika en het Midden Oosten).

De gebruikte methodologie is origineel in die zin dat archiefonderzoek zich vaak beperkt tot administratieve, politieke en/of koloniale archieven. (Familiale) briefarchieven zouden slechts zelden gebruikt zijn voor een reconstructie van de geschiedenis van migratie². Bovendien stelde deze benadering de auteurs in staat een transnationale geschiedenis te reconstrueren, die zich noch beperkt tot de ervaringen van thuisblijvers in Afrika, noch tot de ervaringen van emigranten in het immigratieland maar gericht is op de bemiddeling tussen beide (2004: 20).

Het boek is ingedeeld in dertien hoofdstukken en geïllustreerd met foto's, scans van brieven, etc. De hoofdstukken volgen de verschillende fases van de immigrant en de veranderingen in het migratiediscours doorheen de tijd komen duidelijk naar voren. In de eerste brieven zijn er open beschrijvingen van de pioniers over deceptie en mislukking. In 1965 is het succes van emigratie nog niet duidelijk en de ervaringen van 'geslaagden' zijn nog zeldzaam. Vanaf eind jaren '60 wordt terugkeren n.a.v. mislukking

ervaren als vernedering; men geeft dan niet alleen zijn persoonlijke dromen en hoop op, maar ook die van de gemeenschap. Bovendien wordt men bij terugkeer een last voor diegenen die men had moeten ondersteunen (2004: 64).

Onderwerp van bijna alle brieven is werk en geld: afwezigheid van de migrant moet immers gecompenseerd worden door diens materiële aanwezigheid (2004: 106). De economische reden voor emigratie lijkt de belangrijkste motivatie, zelfs als een familiale of persoonlijke kwestie de directe aanleiding voor vertrek vormden. Maar naast de materiële realiteiten, is er het verlangen zijn kansen elders te wagen en wordt emigratie gezien als een leerschool of een symbolische rite de passage (2004: 191).

Opvallend zijn de grote stiltes van migranten over het land van aankomst en hun persoonlijke situatie daar. Deze stiltes (silences) geven de fragiliteit van hun sociaal-economische positie aan (2004: 63). Het geloof blijkt één van de weinige factoren die houvast bieden in de compleet nieuwe wereld waarover men weinig controle kan uitoefenen (2004: 49-53/141).³

Een tweede belangrijk thema is het lichaam en de kwalen en ziektes waaraan men lijdt. Uit het hoofdstuk “De consultatie” blijkt dat het lichaamsdiscours de enige manier is om het lijden en de mislukkingen die niet beschreven mogen worden toch te uiten. Het lichaam staat centraal in de emigratie: het is de werkkraft van de immigrant, het symbool van de plaats van de letterlijke breuk en afwezigheid (2004: 152-153).

Het hoofdstuk “De onmogelijke bekentenis” probeert een antwoord te creëren op de vraag waarom emigranten het vertrek van nieuwe emigranten niet ontmoedigen als hun eigen ervaringen vaak zo negatief blijken? De auteurs beschrijven de verscheurende dubbele veroordeling tot stilte (zowel in land van aankomst als van herkomst) waaraan de meeste migranten lijden en het dubbelzinnige discours dat daaruit voortvloeit, zoals in onderstaand stukje uit een brief van Amerika naar Niger (2004: 188): “..les gens ne te disent pas la vérité. Je ne décourage pas ceux qui partent. Les patrons payent mal.” Deze migrant somt ontmoedigende situaties op (leugenachtigheid, slecht betaald worden) en zegt tegelijkertijd niet te willen ontmoedigen.

In het hoofdstuk “De registers van het gegevene” (le don in de woorden van Marcel Mauss) analyseert men reciprociteit in de vorm van geld sturen zowel als een gebaar van solidariteit als een gemeenschappelijke verplichting: »

Recensie

de balans daartussen blijkt soms moeilijk te behouden (zie bijvoorbeeld het hoofdstuk "Brieven van breken").⁴

Het boek choqueert soms door de hardheid van de onderhandelingen en misverstanden tussen familieleden op afstand. Boeiend is de beschrijving van de impact van de fotostudio's en de mogelijkheid van fotografie in de communicatie met de afwezige ander. De auteurs hadden echter verder kunnen gaan en de invloed van de veranderende vormen van communicatie (van brief naar telefoon en e-mail; van cassette naar videocassette) en de daaruit volgende nieuwe concepties over emigratie in de verf kunnen zetten. De impact van digitale communicatie vandaag vraagt om verdere studie, juist omdat er minder mogelijkheden zijn te archiveren en omdat de vluchtigheid overheerst. Verder bleef het gender-aspect van migratie onderbelicht. De studie richt zich uitsluitend op brieven van geëmigreerde mannen. Onduidelijk is of dit wijst op selectiviteit van de auteurs of op het feit dat migratie vanuit deze landen vooral een mannenaangelegenheid is.

De studie is goed opgebouwd en het Frans is toegankelijk voor de niet-francofoon. Deze studie biedt een inzicht in de geleefde en levende herinnering van transnationaal West-Afrika met individuele verhalen die dankzij een uiterst originele methodologie transcendentie verwerven voor de migratiegeschiedenis van West-Afrika over het algemeen. Een must voor al wie meer wil weten over het leven achter de schermen van West-Afrikaanse migranten.

Tot slot: « Paradoxalement, partir, c'est trouver une place dans la société que l'on quitte » (2004 : 61).⁵

Lotte Pelckmans

¹ Manuel Charpy doceert geschiedenis aan de Universiteit François Rabelais van Tours. Souley Hassane is professor in de filosofie in Niger en onderzoeker aan het Instituut voor Afrikastudies in Aix-en-Provence.

² De auteurs noemen drie werken.

³ In de beginperiode richt de immigrant zich vaak tot Islamitische broederschappen en genezers in het thuisland om hen aan te moedigen (betaald) voor zijn welslagen te bidden.

⁴ De brieven zijn vaak minder intiem dan men zou verwachten (2004: 14-17): emigratie is een collectieve zaak waarin vele actoren een rol spelen (2004: 100). Het chaotische Frans van sommige schrijvers, gecombineerd met de vertalingen van de locale voorlezers leiden af en toe tot ernstige miscommunicatie.

⁵ Paradoxaal genoeg is vertrekken het vinden/bekomen van een plaats in de samenleving die men verlaat. †

Promoties

Promoties

Donderdag 3 maart jl. promoveerde **Emillie Sanon-Ouattara** met het proefschrift "La traduction en situation de Diglossie: le cas du discours religieux chrétien au Burkina Faso" aan de Rijksuniversiteit Groningen in het vakgebied Letteren.

Op 14 april jl. promoveerde **Gerhard Anders** aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. De titel van zijn proefschrift is "Civil servants in Malawi: Cultural dualism, moonlighting and corruption in the shadow of good governance" en zijn vakgebied is Rechtsanthropologie. Hij is verbonden aan de University of Zurich.

Op 10 mei jl. promoveerde **Ruth Noorduyn** aan de Universiteit van Amsterdam i.h.v. haar studie Sociale Geografie. Haar proefschrift getiteld "The assertion of rights to agro-pastoral land in North Cameroon: a cascade to violence?" zal als no. 66 in de reeks "Research Report" van het Afrika Studie-centrum verschijnen.

Op 18 mei jl. promoveerde op 77-jarige leeftijd **Jeltje van der Mei** aan de Rijksuniversiteit in het vakgebied Medische Wetenschappen met het proefschrift "26 years of pediatric practice in rural Ghana. Child health in Ashanti-Akim District. Working towards a comprehensive approach. Van 1962 tot 1989 was Van der Mei werkzaam als kinderarts in Ghana.

Donderdag 26 mei a.s. zal **Souleymane Ouedraogo** promoveren aan de Rijksuniversiteit Groningen met het proefschrift "Intensification de l'agriculture dans le Plateau Central du Burkina Faso", vakgebied Economische wetenschappen.

Op 1 juni hoopt **J.E. Brons** promoveren aan de Universiteit Wageningen met het proefschrift: Activity Diversification in Rural Livelihoods. The Role of Farm Supplementary Income in Burkina Faso.

Op 28 juni zal **Pius Ongoro Odunga** promoveren aan de Universiteit Wageningen met het proefschrift: Choice of attractions, expenditure and satisfaction of international tourists to Kenya. †

Even kennismaken

Nieuwe leden NVAS per 1 februari 2005

De afgelopen periode zijn er drie nieuwe leden bijgekomen. Hieronder publiceren we de gegevens die we ontvingen.

Marianne Cornet

e-mail

m.cornet@freeler.nl

Vakopleiding

Culturele Antropologie, Universiteit Utrecht, per 30-08-2004.

Specialisaties: multiculturalisme en criminologie.
Afstudeerscriptie: Hekserij in Ghana. Visies en acties van NGO's, overheid, vrouwen in heksenkampen, politie en justitie.

Drs. A. B. Kanne worff

e-mail

annabetsy@hotmail.com (prive)
kanneworff@paxchristi.nl (werk)

Vakopleiding

Culturele Antropologie, Vrije Universiteit Amsterdam.
MA thesis 2004, J. Abbink en J. van der Klei.
"These dreadlocked gangsters..." De Mungiki-beweging in Kenia: van neo-etnisch protest naar politieke participatie?'

Werkkring

Momenteel Pax Christi Nederland; organisatie werkconferentie 'Security When the State Fails; Community Response to Armed Violence' met name gericht op lokale (ontwikkelings)organisaties die in situaties werken waarin het staatsmonopolie op geweld een probleem is, en andere (lokale) veiligheidsoplossingen gezocht moeten worden. De problematiek van kleine wapens, die al langer hoog op de internationale politieke agenda staat, hangt hier nauw mee samen.

Onderzoeksinteresse en land

Kenia; jongeren, politiek, geweld, participatie en democratisering. Ik heb onderzoek gedaan naar de Mungiki-beweging in Kenia: een hoogst opmerkelijk fenomeen in Kenia, opgekomen als neo-etnische protestbeweging van voornamelijk Kikuyu-jongeren tijdens de etnische clashes in 1992; en wederom markant aanwezig tijdens verkiezingspolitiek van 2002 rond het aftreden van oud-president Moi. Het politieke spel van de Afrikaanse elite, de radicalisering van de

Afrikaanse jeugd, en de marginale rol die de jeugd speelt in het politieke domein, zijn thema's die me interesseren.

Belangrijkste publicaties

Forthcoming; The Mungiki movement and the Moi Succession in Kenya, December 2002: from revivalist protest movement to political participation? A test case in Laikipia West Constituency, in: The Moi Succession, Nairobi, IFRA/UoN/IED.

Rachel Spronk

e-mail

R.Spronk@uva.nl

Vakopleiding

Culturele antropologie

Werkkring

Universiteit en maatschappelijke organisaties

Onderzoeksinteresse en land

Seksualiteit in gender in Afrikaanse samenlevingen. Mijn proefschrift betreft seksuele relaties tussen jonge professionele vrouwen en mannen in Nairobi en ik analyseer seksualiteit als een prisma om naar maatschappelijke veranderingsprocessen te kijken.

Belangrijkste publicaties

- 2005 Sex in the Context of Aids. Reflections on Sex in Nairobi and Sexuality Research in Africa, ASSR Working Papers, Amsterdam School for Social science Research (ASSR), University of Amsterdam.
- 2005 Female sexuality in Nairobi: Flawed or favoured? Culture, Health and Sexuality, 7(3): 267-279.
- 2002 Looking at love. Hollywood romance and shifting notions of gender and relating in Nairobi, Ethnofoor 15(1/2): 229-240. †

Vaste rubriek

Wilt u, als nieuw lid, alsnog uw gegevens plaatsen? Dan kunt u contact opnemen met Machteld Oosterkamp. E-mail: moosterkamp@ascleiden.nl

Op het web

Eisenhoeffel Stichting

De journalist Frits Eisenloeffel (1944-2001) heeft veel geschreven over het dekolonisatieproces in Afrika. Vooral over de voormalige Portugese kolonien na de Anjerrevolutie (Angola, Cabo Verde, Guine Bissau, Mozambique) heeft hij uitgebreid verslag gedaan in De Groene Amsterdammer, Avenue, Knack en Humo. Daarnaast had Eritrea in de jaren '80 had Eritrea en de oorlog met Ethiopie zijn bijzondere aandacht. Onbekend is dat Frits Eisenloeffel ook veel heeft gefotografeerd in de landen waarover hij schreef en meewerkte aan documentaires.

De Frits Eisenloeffel Stichting heeft daarom een website gemaakt, waarin het fotomateriaal wordt beschreven, evenals de documentaires waaraan Frits meewerkte. De Stichting beoogt hiermee een bijdrage te leveren aan het vergroten van het bewustzijn van de eigen historie en de kennis van het eigen cultureel erfgoed in met name Afrika. Er wordt gewerkt aan een complete database (3000 foto's) gekoppeld aan deze website. De geselecteerde foto's (uit een archief van 25.000 foto's) worden gescand en per stuk in het Engels geannoteerd. De foto's zullen daarna worden overgedragen aan de betreffende landen. Naast het foto-archief per land bevat de website een biografie van Frits Eisenloeffel en korte fragmenten van documentaires voor de VPRO, KRO-kenmerk en BG/TV.

Het persoonlijke knipselarchief van Frits Eisenloeffel is ondergebracht bij de bibliotheek van het Afrika Studie-centrum, Leiden. Het knipselarchief bevat artikelen uit o.a. Nederlandse kranten, zoals NRC, De Groene Amsterdammer, De Volkskrant, Trouw, enkele Afrikaanse kranten en tijdschriften over diverse landen in Afrika en omvat de periode jaren '70 tot 2001.!

Website: www.eisenloeffel.nl

Schatkist

American Geographical Society Library Fellowships for 2006

The American Geographical Society Library, University of Wisconsin-Milwaukee Libraries, welcomes applications for two short-term fellowship programs:

McColl Research Program fellowships

This is a new short-term fellowship program available to individuals who wish to communicate their geographical results to a broad, educated general audience. Awards of \$3000 for four-week fellowships will be provided to support residencies for the purpose of conducting research that makes direct use of the Library, and results in publication in a mutually agreed outlet.

Helen and John S. Best Research Fellowships

Stipends of \$375 per week, for periods up to 4 weeks, will be awarded to support residencies for the purpose of conducting research that makes direct use of the Library.

The AGS Library, the former research library and map collection of the American Geographical Society of New York, has strengths in geography, cartography and a variety of related historical topics. Applications must be received by October 21, 2005. All fellowships are tenable in 2006. For further information, write, call or e-mail the AGS Library, P.O. Box 399, Milwaukee, WI 53201-0399, Tel. (414) 229-6282.

E-mail agsl@uwm.edu ;

Website:

<http://www.uwm.edu/Libraries?AGS/fellowships.html>.

Afrikadag

Afrikadag 2005

In Utrecht vond op 16 april de jaarlijkse Afrikadag van de Evert Vermeer Stichting plaats. Zo'n 1200 bezoekers bezochten de informatiemarkt. Daarnaast was een uitgebreid keuzeprogramma met lezingen, colleges, politieke en informatieve debatten en workshops over uiteenlopende onderwerpen. Een van de informatieve debatten ging over het democratiseringsproces in Kenya. Hieronder een korte impressie van dit debat door Samuel Owuor.

Report of the Workshop on: The strengths and weaknesses of democratic process in Kenya

This workshop was organized by the Netherlands Institute for Multiparty Democracy (IMD). The presenter was Njeri Kabebere, Kenyan Director of the Centre for Multiparty Democracy (CMD). The workshop was chaired by Marcus Lens van Rijn (IMD), while the discussant was Sam Owuor, a Visiting Fellow (from Kenya) at the African Studies Centre in Leiden. Workshop was attended by about 30 participants, among them Kenyans living or studying in the Netherlands.

The presenter took the participants through a journey of Kenya's politics since independence, to put into perspective the current political situation under "the present democratic NARC government". Being a one-time political activist, she recalled the clamour for multipartyism in the early 1990s, role of the civil society during that period, and the unity of opposition party that saw NARC come to power in 2002. The 2002 elections caused a tremendous change in the Kenyan political landscape and multiparty politics. The majority of the different political parties that made up the opposition were able to unite themselves in the National Rainbow Coalition (NARC). They won the elections and for the first time in forty years, as well as ten years of multiparty politics in Kenya, KANU was removed from power. Njeri argued that with multiparty democracy, Kenya can now enjoy freedom of expression, human rights, investments, and vigilance from the civil society and the electorate, amongst other benefits.

On his part, the discussant was not as optimistic as the presenter. Sam argued that whereas the intentions of embracing multiparty democracy are good, the politicians have wrong priorities, more often than not at the expense of development. According to Sam, multiparty democracy must go hand-in-hand with socio-economic development of Kenya, which is still lacking.

Ethnic politics, new forms of corruption, inter and intra-party power struggles, and donors threatening to withdraw aid, have thrived in Kenya since independence, even with the introduction of multiparty democracy. All these are daily issues of concern in the present NARC government. As such, Nothing Actually Really Changed, a common reference to NARC in the corridors of politics in Nairobi.

The participants raised a number of issues ranging from persistent corruption, civil society not taking an active role as before, power struggles in the coalition government, local level participation in multiparty democracy, influence of democracy on the economy, role of political parties, and the role of IMD/CMD to reverse the situation. In summary, the workshop ended with more questions than answers. Is there any hope in 2007? Can the new KANU regain its lost glory? What are the prospects for democracy in Kenya? And how does CMD support this? :

Samuel Owuor, visiting fellow Afrika Studie-centrum

Website: www.afrikadag.nl

Oproep (gast-) redactieleden

Schrijft u weleens recensies van boeken en/of proefschriften? Graag plaatsen we uw recensie in deze nieuwsbrief. Tevens zijn andere bijdragen welkom. Hierbij kunt u denken aan informatie over het Afrika onderzoek aan uw instelling, een aankondiging van seminars, nieuw uitgekomen boeken, oproepen aan de NVAS-leden enz.

Voor uw bijdrage of meer informatie kunt u contact opnemen met:

Machteld Oosterkamp, e-mail:
moosterkamp@acseiden.nl

Lotte Pelckmans, e-mail:
lpelckmans@acseiden.nl

Onderzoek aan ...

Research Master African Studies

De Research Master African Studies (RMAS) is een (inter)nationale masters, die gedragen wordt door verschillende onderzoeksinstituten en universiteiten van Nederland en België. In Nederland vallen die instellingen onder de drie *research schools*: CERES, CNWS, ASSR; in België hebben we in ieder geval contact met Gent. In de toekomst hopen we nog meer instituten, met name in Afrika, erbij te betrekken. Het initiatief van de masters ligt bij Faculteiten Sociale Wetenschappen en Letteren van de Universiteit Leiden en het Afrika-Studiecentrum. De masters wordt ondergebracht bij de Letteren faculteit, waarbij het Afrika-Studiecentrum de coördinatie van de masters op zich zal nemen.

De masters wordt volledig gestart in september 2006, maar staat voor belangstellenden al open vanaf 2005 hoewel het programma dan nog niet helemaal rond zal zijn. |

Consortium for development partnership

In de zomer van 2004 werd de oprichtingsconferentie van het Consortium for development partnership (CDP) gehouden in Eerbeek op de Veluwe. Dit partnership stelt zich ten doel onderzoek te doen dat informerend is voor beleid in en over Afrika. Dat wil zeggen dat het CDP ook beleid wil beïnvloeden.

Gezien de ingewikkelde problemen waarin Afrika verwickeld is en het toch niet altijd even geslaagde beleid ten aanzien van veel problematiek, is dit een goed initiatief. Een andere reden voor dit initiatief is dat wetenschappers en beleidsmakers die werken in en over Afrika niet altijd in staat zijn goed met elkaar te communiceren. Het gevolg is dat inzichten van beide kanten niet doordringen, dit is een gemiste kans. Het CDP stelt zich het verbeteren van communicatie ten doel en hoopt met dit initiatief hieraan bij te dragen.

Het initiatief voor de oprichting van dit Partnership kwam van Richard Joseph de directeur van het Afrika-instituut van Northwestern University (PAS). De Nederlandse overheid heeft de startsubsidie verschaft waarvan de eerste workshops tussen de partners georganiseerd konden worden om zo tot de definiëring van onderzoek te komen. PAS en CODESRIA (Council for Development of Social Research in Africa) coördineren het CDP initiatief.

De partners in het consortium zijn met name Afrikaanse instituten: uit Nigeria, Ghana, Senegal, Burkina Faso en Mali, in Amerika PAS, en uit Nederland het Afrika-Studiecentrum (ASC) en het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT).

Het ASC is betrokken bij vier deelonderzoeken: 1. Media en ontwikkeling; 2. Recht en democratie; 3. agribusiness; 4. lokale dynamiek van conflict en vredesopbouw. In dit laatste programma heeft het ASC samen met het onderzoeksinstituut in Mali (Point Sud) een coördinerende rol.

De eerste workshops zijn geweest en nu worden onderzoeksvoorstellen ingediend bij het consortium. In september 2005 wordt duidelijk welke onderzoeksvoorstellen uitgevoerd zullen worden. |

Mirjam de Bruijn
Afrika-Studiecentrum Leiden

New ASC web dossier on Islam

The Library, Documentation and Information Department of the African Studies Centre Leiden has compiled a web dossier on Islam in Sub-Saharan Africa, which can be found on our website at: <http://www.ascleiden.nl/Library/Webdossiers/IslamInAfrica.aspx>

The dossier was compiled to coincide with the conference on 'Islam, Disengagement of the State, and Globalization in Sub-Saharan Africa' held in Paris on 12-13 May 2005, which was organized jointly by the African Studies Centre and the Centre d'Études d'Afrique Noire in Bordeaux.

The dossier begins with background information about the conference and then provides a list of titles on Islam in Sub-Saharan Africa and publications by the conference participants. These sections are based on the ASC library's collection and contain titles of books and articles published over the last two decades. Each title links directly to the corresponding record in the online catalogue that provides details about the title as well as abstracts of articles and edited works. The dossier concludes with a number of web resources on Islam in Africa.

For further information about the dossier, please contact the library information desk at asclibrary@ascleiden.nl or phone +31 (0)71 5273354. |

Afrika-agenda

Afrika agenda 2005

29 mei Dunya festival

Dunya festival is een mondiale mix van muziek, dans en literatuur in het park bij de Euromast in Rotterdam. www.dunya.nl

1-5 juni 2005 Beeld voor Beeld

Het festival voor visuele antropologie in het Tropentheater in Amsterdam. www.beeldvoorbeeld.nl

8 juni Uitreiking NiZa Scriptieprijs

De avond staat natuurlijk in het teken van Zuidelijk Afrika met o.a. een debat. www.niza.nl

18 & 19 juni Festival Mundial

Worldmusic meets worldpop op Festival Mundial. Het programma vindt u op www.festivalmundial.nl

25 juni Mozambique 25 jaar onafhankelijk

Dit wordt gevierd met een eet- en dansfestijn op het Westergasterras in Amsterdam. Voor informatie en aanmelding zie www.30jaarmozambique.nl

1 t/m 26 juni Hollandfestival

Hollandfestival het internationale podiumkunsten festival in Amsterdam. www.hollandfestival.nl

29 juni – 2 juli AEGIS conferentie

"Approching the post-colonial half century in sub-Saharan Africa", London. <http://www.aegis-eu.org/>

2 & 3 juli Afrikafestival

In het openluchttheater van Hertme. <http://www.openluchttheaterhertme.nl/>

4-5 juli "Divination; towards a new perspective"

Universiteit Leiden en Afrika-Studiecentrum. <http://www.ascleiden.nl/Events/Conferences.aspx>

28 oktober NVAS-conferentie

"Africa without borders". <http://www.ascleiden.nl/nvas/> ;

Vaste rubriek

Wilt u in de volgende nieuwsbrief uw evenement hier ook vermeld zien? Uw informatie is welkom bij: lpelckmans@ascleiden.nl

NVAS-conferentie

"Africa without borders"

Op 28 oktober 2005 houdt de NVAS haar tweede grote conferentie met de titel "Africa without borders". De NVAS-conferentie is de manier om Nederlandse collega's en studenten te informeren over recent eigen werk, over de Afrikanistiek, en om het eigen netwerk te onderhouden.

Tijdens de conferentie zullen de thematische sessies parallel aan elkaar plaatsvinden. Een *keynote speaker* zal de conferentie openen. Het is de bedoeling om de conferentie-*proceedings* te publiceren.

Mogelijke thema's voor parallelsessies (nader in te vullen door *convenors*):

- Conflict- en post-conflict ontwikkelingen
- Jeugd, sociale uitsluiting en politiek
- Gezondheid tussen traditie en moderniteit
- Landproblemen
- Afrika en de internationale orde
- De sociale en politieke rol van religie
- Literatuur en oratuur
- Muziek- en videocultuur
- Technologie en samenleving
- "Stedelijk leven"

Bent u geïnteresseerd in het presenteren van een paper of om als *convenor* op te treden, meldt u zich dan in ieder geval **vóór 1 augustus 2005**.

Convenors: thema's voor sessies, met een korte beschrijving (half A4).

Paper: de titel van uw te presenteren paper (met een abstract).

Paper en presentatie kunnen zowel in het Nederlands als in het Engels aangeleverd worden. Het organisatiecomité zorgt voor verdeling van de papers in sessies. ;

Datum: vrijdag 28 oktober 2005
Locatie: Faculteit Sociale Wetenschappen, Leiden
Aanmelding: Marieke van Winden (ASC), winden@ascleiden.nl
J. Abbink, abbink@ascleiden.nl.

Recensie

The Making of Elite Women: Revolution and Nation Building in Eritrea

Tanja R. Müller

Leiden: Brill Academic Publishers 2004, 299 pp., (Afrika-Studiecentrum Series, no. 4), € 38,00.

In de jaren 70 woonde ik enkele bijeenkomsten van het Eritrean People's Liberation Front (EPLF) bij. Van 76 – 82 werkte ik bij Vluchtelingenwerk Nederland, toen ook de eerste Eritrese vluchtelingen naar Nederland kwamen). Tijdens deze vergaderingen werden filmpjes van het front en van de ondergrondse activiteiten van het EPLF vertoond en er was altijd veel eten, waarvoor de Eritrese vrouwen gewoonlijk 'stapels indjera's' bakten. Wat mij toen vooral opviel was, hoe bescheiden en op de achtergrond, maar met wel heel veel inzet voor het ideaal van de revolutie, deze vrouwen bezig waren.

Tanja Müller omschrijft in haar studie het begrip "shyness of girls: Being shy (*hafar* in Tigrinya, derived from the verb *mehefar* commonly translated as 'being ashamed') is a cultural trait attributed traditionally to especially young women".

Eén van de centrale vragen in de studie van Tanja Müller is welke positie drie generaties van huidige en toekomstige elite-vrouwen in Eritrea hebben en welke rol zij kunnen vervullen in het scheppen van 'voorwaarden' voor vooruitgang voor de meerderheid van de Eritrese vrouwen.

Haar analyse is gebaseerd op interviews met 29 studentes aan de Universiteit van Asmara. Deze persoonlijke levensgeschiedenissen zijn aangevuld met gesprekken met een tiental vrouwen met regerings- of andere hogere functies en een tiental gesprekken met vrouwen die iets bereikt hebben in de zaken- of academische wereld. Daarnaast bezocht zij 5 verschillende middelbare scholen, in Keren, Agordat, Barentu en Tsabra en een school in het centrum van Asmara. Tsabra neemt hierbij een uitzonderlijke positie in, het is de enige kostschool en was vroeger deel van de 'Revolution school'. Vervolgens heeft ze gesprekken met sleutelinformanten gehouden, met een aantal directeurs van middelbare scholen, met de minister van onderwijs, met hogere functionarissen in het Eritrese onderwijsveld, allen mannen, in totaal 16. Daarnaast heeft zij ook nog een survey gehouden onder mannelijke (183) en vrouwelijke (176) studenten uit het tweede en derde studiejaar van de Universiteit van Asmara.

Onderwijs - politieke scholing en formele zowel als niet-formele educatie - vormde altijd een centraal punt in de Eritrese bevrijdingsstrijd,

die niet alleen gericht was op politieke maar ook op sociale en culturele emancipatie van de bevolking. Gekoppeld aan het feit dat de onderzoekster in het academische jaar 2000 en 2001 verbonden was aan de Universiteit van Asmara als docent (Department of Educational Administration) verbaast het niet dat zij vooral de consolidatie van de Eritrese revolutie analyseert aan de hand van mogelijke keuzes van studentes voor hun toekomst tien jaar na de onafhankelijkheid.

In hoofdstuk 4, "Of freedom fighters and university graduates: The struggle as window of opportunity" en hoofdstuk 5 "The journey through schooling – Successes and tribulations of young women in secondary schools" beschrijft zij aan de hand van de 'verhalen' van deze jonge vrouwen het proces van vormgeving aan en realisatie van hun keuzes. In hoofdstuk 3 beschrijft ze de methodologie om aan deze coherente 'verhalen' te komen.

De conflicten die elite-vrouwen bij hun keuzes ervaren, geeft inzicht in de consolidatie van een verandering in de status van vrouwen – vooral in het licht van EPLF's algemene opvatting dat hoe meer vrouwelijke rolmodellen er zijn onder de elite, hoe makkelijker het voor 'gewone' vrouwen zal zijn om vooruit te komen en de verborgen 'achterlijke' houdingen ten opzichte van vrouwen te overwinnen. Zij, de huidige elite vrouwen, kunnen deze 'rollen' vervullen, maar alleen in zoverre hun individuele ambities samenvallen met de veronderstelde behoeften van de natie volgens de dominante politieke ideologie van de staat/regerende partij.

In de toekomst zal onderwijs bepalend zijn voor de sociale vooruitgang van vrouwen. In de opvattingen over onderwijs wordt de dichotomie tussen het individu en de bredere samenleving, zoals inherent aan elk onderwijssysteem, grotendeels ontkend (hoofdstuk 6).

Deze dichotomie wordt nader beschreven in hoofdstuk 7, aan de hand van een analyse van jonge studentes. Zij hebben ambities die algemeen herkenbaar zijn: een goede baan en een prettig gezinsleven. De meerderheid van de studenten zijn echter bereid om hun persoonlijke aspiraties te volgen op een manier die tegelijkertijd de natie ten goede komt. De weinig beschikbare plaatsen aan de Universiteit van Asmara (de enige in het land) maakt dat veel studentes vaak gedwongen worden les te gaan geven omdat hieraan een tekort was.

Hierdoor kunnen ze vaak niet de studie van hun voorkeur volgen. Sinds er begin mei 1998 een nieuwe oorlog tussen Ethiopië en Eritrea uitbrak, is de 'Sawa', de 18 maanden durende nationale dienstplicht, weer geïntensiveerd. »

Recensie

De meeste jonge vrouwen die nu op de middelbare school zitten proberen deze dienstplicht echter wel te vermijden, maar met beperkt succes.

De levens van studentes in Eritrea worden eigenlijk bepaald door twee paar tegenstellingen: individualisme versus collectivisme – de erfenis van de nationalistische ideologie van de revolutie (met daaruit voortkomende burgerplichten) - en moderne levensvisie (carrière) versus culturele tradities (vooral tot uiting komend in huwelijken op jonge leeftijd).

De Eritrese revolutie heeft een proces van modernisering teweeg gebracht, dat vooral individuele vrijheden en openingen voor vrouwen mogelijk maakte (hoofdstuk 8).

De eerste jaren na de bevrijding had de strategie van de EPLF / PFDJ (People's Front for Democracy and Justice) succes bij het institutionaliseren van de Eritrese revolutie. De revolutie, die op ideologische gronden klassen- zowel als etnische tegenstellingen verwerpt, creëert alleen bepaalde openingen voor vrouwen, maar verandert niet de structuren waarin mannen domineren.

Nog steeds heeft de meerderheid van de mensen in Eritrea een positieve blik naar de toekomst, dit ondanks het feit dat zij soms maar in beperkte mate bepaalde zaken in hun leven zelf kunnen bepalen. Nationale verplichtingen kosten steeds meer tijd en reserves, terwijl democratische participatie juist vermindert. 'While not called' democratic centralism" any longer, the present government structure reflects the idea that only a few individuals at the top of society are to be entrusted with the power and duty to decide what the optimal strategy for the future development of Eritrea and its citizens should be (Tronvoll, 1998:469)". Echter de toename van 'global opportunities', het toenemend contact met de Eritrese diaspora en het niet kunnen tegenhouden van invloeden via internet, vormen misschien de storm waardoor de 'angel of history will turn its face forwards again' (Walter Benjamin, Illuminations, 1973: 259).

Deze studie verschaft goed inzicht in de rol van onderwijs in het revolutionaire proces en bij de verandering in de status van vrouwen naar meer gender-gelijkheid. Gebruikte begrippen worden steeds grondig beschreven c.q. verantwoord door het hele boek heen.

Misschien omdat de auteur geen 'native speaker' van het Engels is, had ik soms wat moeite met de zinsconstructies en las het boek niet zo makkelijk. De hoofdstukken met de verhalen lezen makkelijker, maar de personen gingen toch niet echt leven. Foto's zouden hier een heel stuk geholpen kunnen hebben.

Hieronder 3 publicaties, die Tanja Müllers boek misschien in verschillende opzichten aanvullen:

Eritrean beauty. The wonderful people of Eritrea.

Anne Alders en Jan Abbink

Veenendaal: Prima Media, 2005, 160 pp., € 29.90

I didn't do it for you – How the world betrayed a small African nation.

Michela Wrong

Fourth Estate, 2005, 396 pp., € 20,00

Unfinished business: Ethiopia and Eritrea at war.

Edited by Dominique Jacquin-Berdal and Martin Plaut

The Red Sea Press, Inc, 2005, 294 pp., \$ 29.95

Barbara Schuil

De boekenkast

Verschenen boeken mei 2005

Vriend, Willem. Mpumalanga. Uitgeverij: Gigaboek, 2004. 141 p. ISBN 90-8548-040-X.

Te bestellen bij www.sondela.nl

Mpumalanga is het tweede boek van Willem Vriend en is het vervolg op zijn eerste boek 'Olifantshoek'. Hij beschrijft zijn belevenissen als sportvrijwilliger in Mpumalanga (Zuid-Afrika) van juli 1996 tot juli 1997 en als reiziger tijdens zijn bezoeken aan Zimbabwe en Botswana.

Oosterom, Wiljo. Kleur Bekennen. Amsterdam: Wereldbibliotheek, 2005. 256 p. ISBN 90-284-2082-7.

Een blanke vrouw gaat naar Afrika omdat ze wil weten hoe het leven daar is. Ze komt er in contact met een cultuur die veel socialer is dan de westerse maar voor volstrekt andere waarden staat. Uiteindelijk staat zij voor het dilemma als met-vrouw te worden opgenomen in de familie van een stamhoofd.

Wiljo Oosterom is van 20 maart tot en met september in Nederland. Ze is in deze periodes beschikbaar voor interviews. Voor informatie kunt u contact opnemen met Lara Bresser of Leven van Oorschot, tel. 020-6381899.

Kessel, Ineke. Zwarte Hollanders. Afrikaanse soldaten in Nederlands-Indië. Amsterdam: KIT publishers, 2005. ISBN 90-6832-498-5.

Dit boek beschrijft de geschiedenis van West-Afrikanen die in het Oost-Indisch Le ger dienden in de periode 1831-1872. Ruim drieduizend Afrikanen belandden in Nederlands Indië. De werving van de soldaten, de miterijen op Java en Sumatra, de veldtochten van Bondjol tot Atjeh, de terugkeer naar Afrika of de vestiging van de Afrikanen op Java en na de komst van Indo-Afrikanen naar Nederland na WO II komen aan bod.

Het boek verschijnt in juni ter gelegenheid van de tentoonstelling "Zwart in dienst van Oranje", Tropenmuseum, Amsterdam. De tentoonstelling is van 13 mei tot en met 13 september 2005.

De auteur Ineke van Kessel is beschikbaar voor interviews. Informatie: Nand Brouwers, KIT Publishers, tel. (020) 568 82 12

Het geheugen van Congo : de koloniale tijd. Publicatie onder leiding van Jean-Luc Vellut. Tervuren: Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, 2005. 271 p. ISBN 90-5349-540-1.

Uitgave in het kader van de gelijknamige tentoonstelling, Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, Tervuren, 4 februari - 9 oktober 2005.

Mutale, Emmanuel Mutale. The Management of Urban Development in Zambia. Ashgate Publishing Limited, 2004. ISBN 0-7546-3596-1.

Focusing on copperbelt towns, the book provides a critical analysis of the development of urban policy in Zambia. Aspects of conflict and co-operation between different interest groups and – where relevant – their economic relationships are explored and a structural conflict model of urban management is proposed. The book concludes that, with proper management, existing and emerging sectional interests in urban areas can help provide conditions which foster the formulation of equitable urban policy.

Molenaar, Arthur. Gacaca: Grassroots justice after genocide. The key to reconciliation in Rwanda? Leiden: African Studies Centre, 2005. ASC Research Report no. 77, € 10,00.

How can a society deal with the legacy of conflict and violence? Seeking for ways to repair the severely torn fabric of Rwandan society and deal with the 100,000 prisoners awaiting trial since the 1994 genocide, Rwanda has introduced a revolutionary justice system called gacaca. Gacaca is based on Rwanda's traditional way of solving disputes in the communities, but is used now to prosecute the suspects of the 1994 genocide. The publication discusses how this extraordinary justice process operates in practice. In examining the process, it asks whether gacaca can contribute to reconciliation in Rwanda, as is one of gacaca's main policy objectives. Because gacaca's practice is studied in-depth, both its strongholds and problems are uncovered, offering possibilities of improvement of gacaca's functioning. Yet, gacaca's relevance stretches beyond Rwanda's borders. Sadly, Rwanda is neither the first African country that is ravaged by civil war, nor will it be the last. Examining the way Rwanda uses its legal traditions provides important lessons for other African societies.

For more information and ordering:
<http://www.ascleiden.nl/publications>

Op de wissel

Functiewijzigingen

Prof. Dr. **Rogier Bedaux** gaat met pensioen. Hij vertrekt per 31 december 2005 als conservator Afrika van het Rijksmuseum voor Volkenkunde Leiden. Zijn opvolger is drs. Annette Schmidt.

Prof. Dr. **Maarten Mous** (Opleiding Talen en Culturen van Afrika, Faculteit Letteren, Universiteit Leiden) zal op 24 juni zijn oratie houden in het Academiegebouw te Leiden. Op 1 juni 2004 aanvaardde Maarten Mous zijn benoeming tot hoogleraar in de Afrikaanse Taalkunde.

Op 26 april jl. hield Dr. **Asef Bayat** zijn inaugurele rede getiteld "Islam and Democracy: perverse charm of an irrelevant question" aan het Institute for Study of Islam in the Modern World, Leiden, ter gelegenheid van de aanvaarding van het professorschap op het gebied van de Islam en de moderne wereld. Hij is als wetenschappelijk directeur verbonden aan het ISIM.

Prof. **Johannes Fabian** (vakgebied culturele antropologie) vertrok in mei bij de Universiteit van Amsterdam wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Op 20 mei hield hij zijn afscheidscollege.

Per 1 juni vertrekt **Gerda Dommerholt** bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ze was daar werkzaam als adviseur bij de afdeling Sub-Sahara.

Vaste rubriek

Korte vermelding van oraties, functiewisselingen enz.

Heeft u een bijdrage voor deze rubriek?

Mail ons gerust, zie het colofon voor informatie

Colofon

De NVAS Nieuwsbrief wordt uitgegeven door de Nederlandse Vereniging voor Afrika Studies.

De digitale versie van de nieuwsbrief kunt u nalezen op <http://ascleiden.nl/nvas/>

Heeft u een bijdrage voor de nieuwsbrief? Mail of stuur uw kopij naar: moosterkamp@ascleiden.nl of onderstaand redactie-adres.

Redactie-adres:

Secretariaat NVAS
p/a Afrika-Studiecentrum Postbus 9555
2300 RB Leiden
fax: 071 - 527.33.44
website: <http://ascleiden.nl/nvas/>

Redactie:

Fiona Klein Klouwenberg
Lotte Pelckmans

Gastredacteuren:

Jan Abbink
Mirjam de Bruijn
Barbara Schuil
Samuel Owuor

Eindredactie:

Machteld Oosterkamp

Reproductie en verzending:

Met dank aan het secretariaat Afrika-Studiecentrum voor de geboden ondersteuning.

Contributie:

De contributie bedraagt € 11,50 per jaar, voor student-leden € 4,50 per jaar. Dit bedrag kan worden overgemaakt naar rekening nr. 781 90 46 van de Postbank o.v.v. uw adresgegevens.

Let op!

Voor toezending van de nieuwsbrief, e-mail enz. hebben wij uw adresgegevens en geboortedatum nodig. Deze kunt u mailen naar: Marieke van Winden, Afrika-Studie Centrum (winden@ascleiden.nl)

De NVAS Nieuwsbrief verschijnt drie maal per jaar (februari, mei, november).!